

Geography and Tourism Planning quarterly

Online ISSN:

Journal Homepage: <https://gtp.khu.ac.ir>

Kharazmi University

Research Paper

Analyzing the Role of Tourism in Doroudzan Dam in Sustainable Rural Development Kamfirooz County: Study of Effective Factors and Challenges ahead

Amiraria Allahyari ✉: *Master of Geography and Rural Planning, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran*

Leila Nazari: *Phd student of Geography and Rural Planning, Ferdowsi University of Mashhad, Iran*

Keywords:

Rural development,
Sustainable tourism,
Doroudzan dam,
County Kamfirooz.

Received:

07 February 2025

Received in

revised form:

19 April 2025

Accepted:

24 April 2025

pp: 57-70

ABSTRACT

Today, one of the main reasons for population decline in rural areas is the lack of economic opportunities and employment. To reduce the negative consequences of this issue, tourism can be a source of socio-economic development based on dams in these rural areas. Therefore, the purpose of the present study is to analyze the role of tourism in the Doroudzan Dam in sustainable rural development: examining the effective factors and challenges ahead. The nature of this research is applied; its implementation method is descriptive-analytical; and its type is survey. 150 people were selected as the sample size using the Cochran formula and were studied and measured in the form of a questionnaire. Data analysis was performed using non-parametric tests, Friedman, Mann-Whitney, Kruskal-Wallis. The results of the study showed that from the perspective of the host community, the permanent Kor River with a rank average of (4.67) is one of the most important factors attracting tourism in the region, while the lack of welfare and service infrastructure (4.20) are considered serious obstacles to tourism. Using the Mann-Whitney test, the comparison of the rural districts of Khorram Makan and South Kamfiroz showed that these two regions are almost equal in terms of natural attractions. According to the test results, there is a significant difference of 0.005 between the two rural districts of Khorram Makan and Kamfirooz only between the variable of lack of familiarity of people with the advantages and benefits of tourist acceptance and tourism development. However, no significant difference was observed between the two groups in the other variables used. Regarding the impact of dam tourism on economic development, with the Kruskal-Wallis test, the village of Khajeh was the most affected and was able to affect the economic development of the village.

DOI:

Corresponding author (Email: allahyari63@gmail.com)

Copyright © 2022 The Authors. Published by Kharazmi University. This is an open access article under the CC BY license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Extended Abstract

Introduction

In recent years, migration from villages to cities has become one of the serious challenges in the national development process, the cause of which can be traced to various factors such as reduced job opportunities, falling income levels of villagers, lack of welfare and service infrastructure, and changing economic patterns. Therefore, exploiting tourism capacities has been proposed as one of the important solutions to reduce the negative effects of this migration. Considering the natural resources and facilities available around the Duroodzan Dam, this area can become an important tourism hub to attract domestic and foreign travelers. Therefore, the present study was conducted with the aim of analyzing the role of Duroodzan Dam tourism in sustainable rural development: examining the effective factors and challenges ahead.

Methodology

This research is applied in terms of purpose and descriptive-analytical and survey in terms of methodology. The statistical population included residents of villages around the Doroudzan Dam, and a standard questionnaire was used to collect data, the validity and reliability of which were confirmed. Sampling was done by simple random method using the Cochran formula, and finally 150 people were selected as a statistical sample. The data collection tool was a questionnaire that was used to measure various variables, including tourism capacities, its economic and social effects on villages, and people's opinions. Nonparametric statistical tests such as Friedman, Mann-Whitney, and Kruskal-Wallis were used to analyze the data.

Results and discussion

Data analysis was performed using nonparametric tests, Friedman, Mann-Whitney, Kruskal-Wallis. The results of the study showed that from the perspective of the host community, the permanent river of Kur with a rank average of (4.67) is one of the most important factors attracting tourism in the region, while the lack of welfare and service infrastructure (4.20) is considered a serious obstacle to tourism. Using the Mann-Whitney test, a comparison of the rural districts of Khorram Makan and South Kamfiroz showed that these two regions are almost at the same level in terms of natural attractions. According to the test results, there is a significant difference between the two rural districts of Khorram Makan and Kamfirooz only between the variable of lack of familiarity of people with the advantages and benefits of accepting tourists and developing tourism at a rate of 0.005. However, no significant difference was observed between the two groups in the other variables used. Regarding the impact of dam tourism on economic development, with the Kruskal-Wallis test, the village of Khajeh was the most affected and was able to affect the economic development of the village. In other words, data analysis shows that the Durudzan Dam, given its geographical location, beautiful natural landscapes, and potential for creating tourism activities such as fishing, boating, and water recreation, can play a key role in strengthening the rural economy. This can help improve the livelihoods of villagers and reduce their dependence on agriculture, especially in areas facing economic and social problems. Also, the development of tourism activities in this area can promote the prosperity of ancillary industries such as handicrafts and local products. However, despite these capacities, the lack of appropriate infrastructure for tourism, including suitable accommodations, welfare services, transportation facilities, and other facilities related to tourists, is one of the main obstacles to realizing the tourism potential of this area. In addition, training and empowering local communities in various fields of tourism such as tourist guidance, hospitality services, and natural resource management can help improve the quality of tourists' experience and increase their satisfaction.

Conclusion

The results of this study show that the development of tourism around the Durudzan Dam can be an effective solution to improve the economic and social conditions of the surrounding villages and prevent the migration of villagers to the cities. This dam has the potential to attract domestic and foreign tourists and can become a successful model for sustainable rural development. The Durudzan Dam, as one of the important water and natural resources of Fars Province, can play an effective role in creating job and economic opportunities in the region by using its capacities. This study emphasizes the need for more coherent planning for the development of tourism in this region. Also, educating local communities and strengthening tourism infrastructure are among the necessary measures for the optimal use of these resources. Developing tourist accommodations, improving transportation and welfare services, supporting local businesses, and introducing tourist attractions more widely are among the measures that can help achieve these goals. Finally, the results of this study show that the development of tourism around dams such as the Doroudzan Dam requires cooperation and interaction between government institutions, the private sector, and local communities in order to effectively achieve sustainable development goals.

Keywords: Rural development, Sustainable tourism, Doroudzan dam, Kamfirooz County.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work declaration of competing interest none.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

فصلنامه جغرافیا و برنامه ریزی گردشگری

شاپای الکترونیکی:

درگاه مجله: <https://gtp.khu.ac.ir>

مقاله پژوهشی

تحلیل نقش گردشگری سد درودزن در توسعه پایدار روستایی شهرستان کامفیروز: بررسی عوامل موثر و چالش‌های پیش‌رو

امیرآریا الهیاری*: کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

لیلا نظری: دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه فردوسی، مشهد، ایران.

ارجاع: الهیاری، امیرآریا؛ نظری، لیلا. (۱۴۰۴). تحلیل نقش گردشگری سد درودزن در توسعه پایدار روستایی شهرستان کامفیروز: بررسی عوامل موثر و چالش‌های پیش‌رو، جغرافیا و برنامه ریزی گردشگری، ۱(۲)، ۵۷-۷۰.

DOI:

چکیده:

امروزه یکی از دلایل عمده کاهش جمعیت در مناطق روستایی، کمبود فرصت‌های اقتصادی و اشتغال می‌باشد. برای کاهش پیامدهای منفی این مسئله، گردشگری می‌تواند منبعی برای توسعه اجتماعی - اقتصادی مبتنی بر سدها در این مناطق روستایی باشد. لذا هدف پژوهش حاضر تحلیل نقش گردشگری سد درودزن در توسعه پایدار روستایی شهرستان کامفیروز: بررسی عوامل موثر و چالش‌های پیش‌رو می‌باشد. ماهیت این تحقیق کاربردی؛ روش اجرای آن توصیفی تحلیلی؛ و نوع آن، پیمایشی است. ۱۵۰ نفر به عنوان حجم نمونه با فرمول کوکران انتخاب و در قالب پرسش‌نامه مورد مطالعه و سنجش قرار گرفتند. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون‌های ناپارامتریک، فریدمن، من‌وایتنی، کروسکال‌والیس، انجام گرفته است. نتایج پژوهش نشان داد که از نظر جامعه میزبان، رودخانه دائمی کر با میانگین رتبه‌ای (۴/۶۷) از مهم‌ترین عوامل جاذب گردشگری در منطقه، کمبود زیرساخت‌های رفاهی و خدماتی (۴/۲۰) از موانع جدی گردشگری محسوب می‌شوند. با استفاده از آزمون من‌وایتنی، مقایسه دهستان‌های خرم مکان و کامفیروز شمالی نشان داد که این دو منطقه از نظر جاذبه‌های طبیعی تقریباً همسطح هستند، با توجه به نتایج آزمون فقط بین متغیر عدم آشنایی مردم با مزایا و فواید پذیرش گردشگر و توسعه گردشگری به میزان ۰/۰۵ تفاوت معنادار بین دو دهستان خرم مکان و کامفیروز شمالی وجود دارد. اما در دیگر متغیرهای به کار برده شده تفاوت معناداری بین دو گروه مشاهده نشده است. در رابطه با اثرگذاری گردشگری سد بر روی توسعه اقتصادی با آزمون کروسکال‌والیس، بیشترین تأثیرپذیری برای روستای خواجه‌ای دهستان خرم مکان بوده و توانسته بر توسعه اقتصادی این روستا موثر باشد.

واژه‌های کلیدی:

توسعه روستایی،
گردشگری پایدار،
سد درودزن،
شهرستان کامفیروز

تاریخ دریافت:

۱۴۰۳/۱۱/۱۹

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۴/۰۱/۳۰

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۴/۰۲/۰۴

صفحات: ۵۷-۷۰

ناشر:

دانشگاه خوارزمی

مقدمه

در دو قرن اخیر، روند روبه رشد صنعتی شدن همراه با برخی از موارد دیگر از جمله افزایش اوقات فراغت مردم، بهبود زیرساخت‌های ارتباطی و گسترش حمل‌ونقل به ویژه صنعت هوایی، تقاضا برای گردشگری را در سطح جهان با افزایش روبه‌رو ساخته است. صنعت گردشگری با ماهیتی چندبعدی، علاوه بر تأمین نیاز گردشگران باعث ایجاد تغییرات عمده‌ای در نظام جامعه میزبان می‌گردد (مرادی و همکاران، ۱۳۹۳: ۲۶). در این میان، گردشگری در روستاها از اواخر دهه ۱۹۷۰ میلادی به یک فعالیت رو به رشد جهانی تبدیل شد و با جلب تعداد زیادی از گردشگران در روستاها، گردشگری روستایی به عنوان مفهومی مهم معرفی شد که با مدیریت دقیق می‌تواند راهبردی برای توسعه مناطق روستایی باشد. سازمان جهانی گردشگری نیز برای تأکید بر این موضوع سال ۲۰۲۰ را با عنوان سال گردشگری و توسعه روستایی جشن گرفت. گردشگری روستایی گروهی خاص از گردشگران را هدف قرار داده و به جذابیت‌ها یا مکان‌های مرتبط با روستا مانند بافت روستا، مزارع، اماکن تاریخی و غیره مربوط می‌شود (اسماعیلی مهیاری و همکاران، ۱۴۰۳: ۳۸). اخیراً یکی از ظرفیت‌های جدید در راستای توسعه گردشگری روستایی سدها هستند که می‌توانند پتانسیل‌های موجود گردشگری روستایی را از وضعیت بالقوه به بالفعل تبدیل کنند و در واقع گردشگری روستایی در یک مسیر توسعه‌ای قرار بگیرد. سدها علاوه بر اینکه یکی از منابع مهم تأمین آب، برق و... هستند، با ایجاد مناظر خاص خود، ظرفیت‌های بزرگی برای رشد و توسعه صنعت گردشگری نیز محسوب می‌شوند (صادقی و موسوی‌فرد، ۱۳۹۹: ۸۶). استفاده از آب به وسیله سدسازی رودخانه‌ها هزاران سال است که صورت گرفته و مزایایی همانند تأمین آب و برق در بلندمدت و همچنین فرصت‌هایی برای فعالیت‌های جدید اقتصادی و ایجاد اشتغال که از ساخت سدها حاصل می‌شود، متنوع می‌باشد (Dias-Sardinha & Ross, 2015:363) و از سوی دیگر، منابع متنوع و غنی تفریحی و گردشگری و توسعه و بهره‌برداری از روستاهای اطراف را فراهم می‌کند (Lin et al, 2022:3). ساخت سدها روی رودخانه‌ها از فاکتورهای توسعه در دنیای امروز به شمار می‌روند سدها باعث ایجاد سطح وسیع آبی در یک منطقه شده و محیطی آرام را برای گردشگران فراهم می‌کنند این نکته زمانی بیشتر نمود پیدا می‌کند که بدانیم، کشور ایران چندین سال است با خشکسالی دست و پنجه نرم می‌کند و این امر باعث شده است که این مناطق به عنوان مناطق گردشگری پذیر معرفی شوند. حضور در کنار آب برای مردمان همه کشورها جذاب است، برای ایرانیان نیز از دیرباز، آسودن در کنار چشمه‌ها و رودها مورد توجه بوده و اوقات فراغت را در این محیط‌های باصفا گذرانده‌اند، در ایران سدها گاهی به عنوان یک مکان گردشگری خانوادگی مطرح هستند (رحیمی و رنجبر، ۱۳۹۱: ۹۴). با این حال، در این موارد، توسعه گردشگری اغلب به عنوان یک منفعت ثانویه مرتبط است که می‌تواند مورد توجه قرار گیرد (Dias-Sardinha & Ross, 2015:364). که برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری در بستر سدها می‌تواند منجر به اشتغال و درآمدزایی قابل توجهی برای شهرها و روستاهای پیرامون شود (عزیمی و پرندآور، ۱۴۰۱: ۳۶). به بیان دیگر، در راستای توسعه گردشگری در مقاصد مختلف، شیوه زندگی جامعه میزبان ممکن است تحت تاثیر تغییرات ساختاری در صنعت گردشگری قرار گیرد. از این رو، برنامه‌ریزی در راستای گردشگری پایدار در نواحی روستایی، باید بر اساس اهداف و اولویت‌های ساکنین باشد و حتی برخی از محققین گام را از این هم

فراتر گذاشته و پیشنهاد می کنند که سطح فعالیت های گردشگری محلی تنها به هنگام کسب اجازه قانونی از ساکنین ارتقا یابد (راستای و همکاران، ۱۴۰۰: ۵۸). در این میان، حوزه آبخیز سد درودزن در شمال استان فارس، شهرستان کامفیروز فضای مناسبی را پدید آورده که پذیرای گردشگرانی است که اوقات فراغت خود را به تفریح و ماهیگیری در حاشیه دریاچه سپری می کنند (الهیاری و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۳۹). لذا بررسی عوامل موثر، فرصت ها و محدودیت های گردشگری سد و اثرگذاری آن بر روستاهای پیرامونی نیز ضرورت انجام این پژوهش را مطرح می کند. در این راستا هدف پژوهش حاضر تحلیل نقش گردشگری سد درودزن در توسعه پایدار روستایی شهرستان کامفیروز: بررسی عوامل موثر و چالش های پیش رو می باشد.

ادبیات نظری

نواحی روستایی، سکونتگاه هایی هستند که نمایانگر مناطق طبیعی و دارای فرهنگ منحصر به فرد زندگی روستایی هستند. از این رو در میان انواع گردشگری نه تنها مناطقی مناسب برای توسعه گردشگری روستایی هستند، بلکه فضاهایی با انواع گردشگری هستند که در این محیط مشترک هستند (Kiper & Özdemir, 2012: 123). گردشگری روستایی یکی از انواع گردشگری با قدمتی بیشتر از یک قرن است که با ارائه جذابیت و ایجاد تمایل در استفاده از فضا و ویژگی های محیط روستایی برای گردشگران و همچنین کارکردی جهت بهبود و ارتقای شاخص های اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی و زیست محیطی مورد توجه بسیاری واقع شده (شفیعی و همکاران، ۱۴۰۲: ۲۹۵)؛ و به عنوان یک فعالیت تفریحی اجتماعی، در نیمه دوم قرن هجدهم در انگلستان و اروپا شکل گرفت. پیش از آن هم مناطق روستایی برای فعالیت های تفریحی مورد استفاده قرار می گرفتند، اما شرکت در این فعالیت های تفریحی محدود به اقشار برتر جامعه بود. در قرن نوزدهم و بیستم به دلیل توسعه حمل و نقل و سهولت جابجایی، راه یابی به روستاها آسان شد. رشد سریع تقاضا برای گردشگری روستایی از سال ۱۹۴۵ آغاز شد. در این زمان گردشگری روستایی شاهد رشد چشمگیر و گردشگری نیز شاهد رشد جمعیت بود و افزایش تقاضا برای گردشگری روستایی تا اندازه ای منجر به توسعه گردشگری شد (راستای و همکاران، ۱۴۰۰: ۶۲). در طی سال های اخیر گردشگری روستایی بسیاری از مناطق روستایی جهان رو به رشد بوده و امروزه محرک توسعه پایدار اجتماعی اقتصادی فضاهای روستایی است (Randelli & Martellozzo, 2019: 387). پتانسیل گردشگری در هر روستا، بیش از هر چیز، به سرمایه های جغرافیایی، کیفیت مناظر طبیعی و آثار تاریخی و فرهنگی بستگی دارد. با این حال، اشکال مختلف گردشگری روستایی می تواند تأثیراتی مثبت و منفی در بافت طبیعی، اقتصادی و اجتماعی داشته باشد (کریم زاده و ولایی، ۱۴۰۰: ۱۴۹). بر همین اساس، در زمینه توسعه گردشگری روستایی نظرات چندی وجود دارد؛ بسیاری آن را بخشی از بازار گردشگری برمی شمردند و معتقدند می توان آن را با شکل های دیگر بازارهای گردشگری، مانند گردشگری در آفتاب، گردشگری در کنار دریا، گردشگری در سواحل ماسه ای مقایسه کرد. از جنبه دیگر، گردشگری روستایی به عنوان فلسفه ای برای توسعه روستایی مطرح گردیده است که این جنبه دارای سه دیدگاه مهم است؛

۱- از یک نگرش گردشگری به عنوان راهبردی برای توسعه روستایی است که انعکاس دهنده ویژگی محیط روستایی است.

۲- در مواردی نیز گردشگری را به عنوان ابزار و سیاستی برای بازساخت اقتصاد روستایی می‌شناسند.
۳- بعضی نیز گردشگری را به عنوان سیاست و ابزاری برای توسعه روستایی پایدار قلمداد کرده‌اند (حبیبی و همکاران، ۱۴۰۰: ۲۴۱).

لازم به ذکر است که در این مقاله دیدگاه سوم مورد پذیرش است. در واقع رویکرد توسعه‌ی پایدار گردشگری، تحولی از رویکردهای سنتی اقتصاد نئوکلاسیک در زمینه توسعه گردشگری به رویکرد کل‌گرا است؛ در این رویکرد نه تنها به نیازهای بازار توجه می‌شود بلکه به نیازها یا ضروریات جامعه و محیط زیست طبیعی نیز توجه می‌گردد (قنبری و همکاران، ۱۳۹۲: ۲۹). در همین راستا، می‌توان توسعه پایدار گردشگری روستایی را چنین تعریف کرد: فرایندی است که بر تأمین نیازهای توسعه اجتماع محلی، بهبود زنجیره عرضه تولیدات محلی، رونق صنایع و حرفه‌های محلی، توسعه متناسب با ظرفیت‌های زیست‌محیطی و اجتماعی محلی، و افزایش ثبات درآمد گردشگری تأکید دارد (اکبریان، ۱۳۹۵: ۱۷۲-۱۷۴). یکی از رویکردهای محبوب گردشگری پایدار، گردشگری سد در روستاهاست. این شکل از گردشگری امروزه به طور فزاینده‌ای مورد توجه می‌باشد. زیرا این نوع گردشگری، بر زندگی مردم محلی و جوامع مرتبط، درهم تنیده شدن با منابع طبیعی و محیط‌زیست، همراه با تداوم و پایداری آنها تمرکز دارد (Phongkraphan et al, 2024: 55). سدها یکی از مکانهایی هستند که در زمینه‌ای متفاوت و ویژه می‌توانند مکان جلب گردشگران بومی و غیربومی در روستاها باشند و نیازهای مردم را برای تفریح و تعطیلات فراهم سازند (عزومی و پرندآور، ۱۴۰۱: ۳۶). از سوی دیگر، ظرفیت‌های جدیدی در راستای توسعه گردشگری روستایی به وجود می‌آید و پتانسیل‌های موجود گردشگری روستایی از وضعیت بالقوه به بالفعل تبدیل می‌شوند و در واقع توسعه پایدار روستایی را بوجود آورد (صادقی و موسوی‌فرد، ۱۳۹۹: ۱۸۶). احداث سد دارای پیامد مثبت و منفی در ابعاد مختلف است و قبل از احداث سد لازم است، ارزیابی اثرات اقتصادی، اجتماعی، زیست‌محیطی انجام شود. توسعه پایدار گردشگری می‌تواند بر هر سه بعد مذکور مؤثر بوده و در پروژه‌های سدسازی اثرات منفی ناشی از احداث را کاهش دهد (اکبرزاده و همکاران، ۱۳۹۷: ۲۲). از نظر کمیسیون جهانی با گسترش دانش و تجربه بشری، به وجود آمدن فناوری‌های جدید و فراگیر شدن تصمیم‌گیری‌ها، ساخت سدها به طور گسترده‌ای مورد مباحثه قرار گرفته است. نحوه احداث و پیامدهای اجتماعی-اقتصادی سدها به صورت مسئله‌ای جهانی در محافل بین‌المللی مطرح شده که اثربخشی سدها بر جوامع و روستاهای پیرامون، نحوه معیشت مردم و ساکنان حوزه‌های پیرامونی و نیز اکوسیستم‌ها از این گونه مسائل به شمار می‌روند (صادقی و موسوی‌فرد، ۱۳۹۹: ۱۸۷). همین امر ضرورت ساماندهی از سوی مسئولین محلی و فرا محلی را مشخص می‌سازد که در غیر این صورت گردشگری، نه تنها سودی برای منطقه نخواهد داشت بلکه چالش‌هایی را نیز در زمینه پایداری محیط و امنیت اجتماعی سبب می‌گردد (برنا و صحرائی-نژاد، ۱۴۰۳: ۱۰۳).

جدول (۱). برخی مطالعات انجام شده مرتبط با پژوهش

نویسنده (سال)	نتایج تحقیق
فیروزی و همکاران (۱۳۹۲)	منطقه نمونه گردشگری سد شهید عباسپور دارای دو منطقه گردشگری به صورت متمرکز و گسترده است. همچنین نتایج پژوهش نشان می‌دهد که سرمایه‌گذاری اقتصادی در گردشگری متمرکز با توجه به شیب زیاد منطقه مقرون به صرفه نیست و همچنین با توجه به شیب‌های زیاد و سنگ و خاک نامناسب در منطقه، این نتیجه حاصل می‌گردد که تفرج گسترده بهترین نوع کاربری توریستی در این منطقه می‌باشد.
اکبرزاده و همکاران (۱۳۹۷)	توسعه گردشگری در پایین دست سد موجب بهبود وضعیت رفاهی و اقتصادی ساکنین شده است اما در بالادست به دلیل کوچ اجباری ساکنین و ترک منطقه یا سکونت در مناطق اطراف و فقدان زیرساخت‌های بهره برداری گردشگری بهبودی در وضعیت رفاهی و اقتصادی این مناطق نداشته که این وضعیت به عنوان مهم‌ترین تهدید خارجی گردشگری در روستاهای بالادست محسوب می‌شود.
صادقی و موسوی‌فرد (۱۳۹۹)	سد کارون سه در سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ در بهبود شاخص‌های مورد بررسی در روستاهای مورد مطالعه نقش مثبتی داشته است.
عزمی و پرندآور (۱۴۰۱)	نتایج آزمون اسپیرمن نشان داد که بین احداث مجتمع گردشگری و توسعه اشتغال و کارآفرینی رابطه معنی‌داری وجود دارد. همچنین نتایج برازش مدل رگرسیون مشخص می‌کند که احداث مجتمع گردشگری منجر به توسعه اشتغال و کارآفرینی در منطقه می‌شود.
Biswas(2017)	اگر چه محل سد چشم‌اندازهای قابل توجهی برای گردشگری تفریحی دارد. علی‌رغم اینکه صنعت گردشگری در سایت سد میتون ایجاد شده است، ویژگی فصلی شدید گردشگری و توسعه زیرساخت‌های نامناسب منطقه، تأثیر نامطلوبی بر محیط‌زیست همراه با مسائل فقر در معیشت محلی ایجاد می‌کند. فقدان فرصت‌های شغلی ناشی از گردشگری و رشد اقتصادی و اجتماعی ناچیز محلی وجود دارد، بنابراین توجه به گردشگری به عنوان وسیله‌ای برای باز کردن فرصت‌ها برای فقرا مورد توجه قرار می‌گیرد.
Sardinha & Ross (2019)	بر خلاف همه انتظارات، صنعت گردشگری هنوز عمدتاً توسعه نیافته است که تا حدی به دلیل عدم سرمایه‌گذاری و مدل برنامه نویسی ناکافی گردشگری می‌باشد. علاوه بر این، تعارضاتی در مورد تعادل بین ارزش چشم‌انداز سنتی مونتادو برای گردشگری و توسعه کشاورزی آبی مشاهده شد.
Annisa(2020)	سد گوندانگ دارای پتانسیل بالای گردشگری در ناحیه کارنگانیا است. سد گوندانگ هنوز به جهت توسعه بیشتر، از جمله، دسترسی، زیرساخت، محصولات برتر و متمایز و تلاش‌های تبلیغاتی نیاز دارد. تأثیر اقتصادی که جامعه پس از احداث سد گوندانگ دریافت کرده مثبت بوده است.

روش تحقیق

پژوهش حاضر به لحاظ ماهیت کاربردی و از نظر روش توصیفی - تحلیلی می‌باشد. در این راستا، تحلیل نقش گردشگری سد درودزن در توسعه پایدار روستایی شهرستان کامفیروز: بررسی عوامل موثر و چالش‌های پیش‌رو پرداخته می‌شود. روش گردآوری داده‌ها در این تحقیق شامل روش کتابخانه‌ای و روش پیمایشی است. به مرور مبانی نظری مرتبط با موضوع، از روش کتابخانه‌ای و برای کسب داده‌های مورد نیاز به شیوه پیمایش میدانی که ابزار سنجش آن پرسشنامه محقق ساخته است، بهره گرفته شده است. جامعه آماری شامل ۱۵۲۷ خانوار روستایی ساکن در روستاهای مورد مطالعه می‌باشد و حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۱۵۰ نفر به دست آمد. روش نمونه‌گیری به صورت تصادفی ساده بوده است.

جدول (۲). روستاهای منطقه‌ی مورد مطالعه

دهستان	نام روستا	جمعیت	تعداد خانوار	حجم نمونه
خرم مکان	خرم مکان	۶۹۵	۲۰۱	۱۹
	قلعه چغا	۶۱۲	۱۶۵	۱۸
	بادامک	۲۶۸	۷۲	۱۰
	آب باد	۱۳۸۵	۳۵۱	۲۲
	خواجه	۵۲۶	۱۳۴	۱۷
	لیرمنجان	۷۷۳	۲۰۳	۱۹
کامفیروز شمالی	قلعه نوپالنگری	۱۸۱	۶۷	۱۰
	حسین آباد	۱۰۰۳	۲۲۷	۲۰
	پالنگری کهنه	۵۹۶	۱۲۰	۱۵

سرشماری نفوس و مسکن ۱۳۹۵

پرسش‌های مورد بررسی در این تحقیق در طیف لیکرت و به صورت پنج درجه‌ای (خیلی کم، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد) تنظیم گردید. پایایی ابزار تحقیق نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برای مولفه‌های مورد بررسی تحقیق برابر با ۰/۷۴ بدست آمده است. و با بهره‌گیری از نرم افزار SPSS و با استفاده از آزمون‌های فریدمن، من‌وایتنی، کروسکال‌والیس، مولفه‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند.

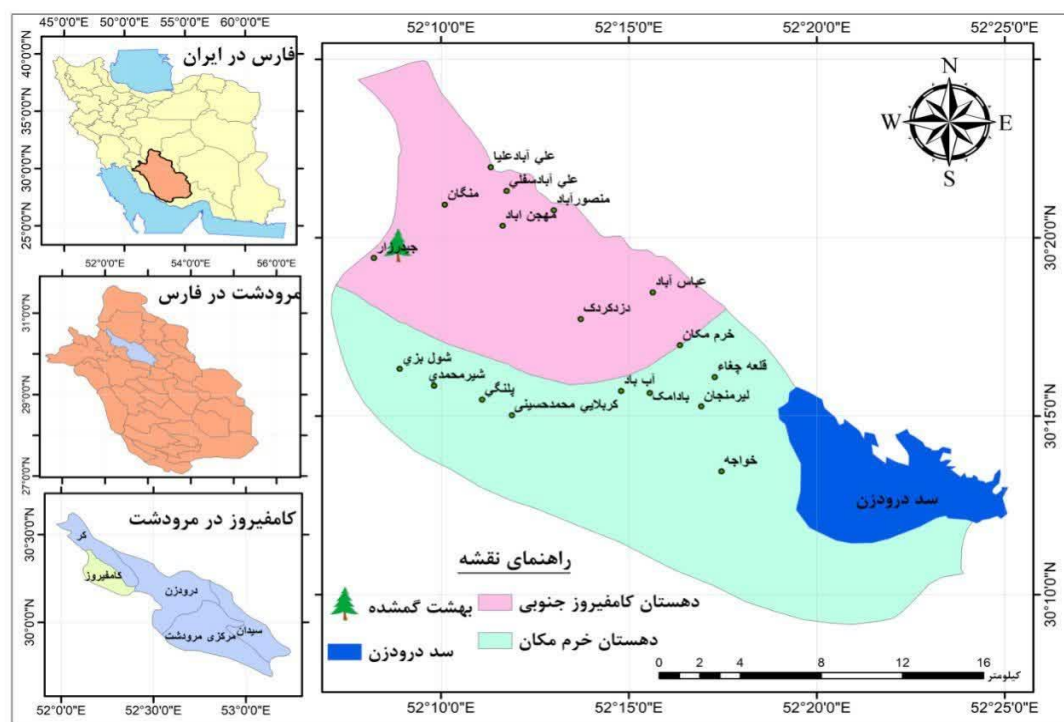
جدول (۳). شاخص‌های مورد استفاده در پژوهش

شاخص	متغیر
پتانسیل‌ها برای توسعه گردشگری سد	وجود چشم‌اندازهای زیبا و منحصر به فرد. (محیط‌های آبی، جنگلی و کوهستان) وجود گونه‌های گیاهی و جانوری متنوع، محیطی آرام و دل‌نشین و به دور از سر و صدا برای تمدد اعصاب بخصوص برای شهرنشینان، وجود شرایط آب و هوایی مناسب در تمام فصول سال، وجود زمین‌های مستعد و حاصلخیز کشاورزی، وجود اراضی کوهستانی و فراهم بودن شرایط کوهنوردی و تفرجی، وجود روستاهای قدیمی و زیبا، وجود رودخانه دائمی کر
	عدم سرمایه‌گذاری دولت، مشارکت ندادن مردم در طرح گردشگری برای رونق گردشگری منطقه، عدم وجود اقامتگاه‌های عمومی (هتل، متل و مهمانسرا)، ضعف کمی و کیفی خدمات تسهیلات پذیرایی (رستوران، قهوه خانه و ..)، عدم توسعه رده‌آورد‌های گردشگری به منظور جلب انواع بازارهای بالقوه، عدم آشنایی مردم با مزایا و فواید پذیرش گردشگر و توسعه گردشگری
	مشارکت زنان روستا در فعالیت‌های اقتصادی بویژه صنایع دستی، سرمایه‌گذاری افراد غیر بومی در روستا، تنوع مشاغل در روستا، افزایش در آمد اهالی روستا، افزایش فرصت‌های شغلی جوانان در بخش گردشگری، کاهش نرخ بیکاری فصلی و دائمی

کریم‌زاده و ولایی (۱۴۰۰)، قنبری و همکاران (۱۳۹۲)، کاظمیه و همکاران (۱۴۰۲)، عزمی و پرندآور (۱۴۰۱)، راستای و همکاران (۱۴۰۰)، سالاری‌پور و همکاران (۱۴۰۱)

شهرستان کامفیروز با وسعت ۱۲۰۰ کیلومتر مربع یکی از شهرستان‌های شمال غربی استان فارس می‌باشد که شامل دو دهستان به نام‌های کامفیروز شمالی و خرم مکان می‌باشد. همچنین دارای ۲۰ روستا که تعداد ۱۲ روستا در دهستان خرم مکان و ۸ روستا در دهستان کامفیروز شمالی قرار دارد. این شهرستان از مناطق شمالی استان فارس می‌باشد، و مرکز آن شهر کامفیروز در طول جغرافیایی ۵۲ درجه و ۱۳ دقیقه و ۳۱ ثانیه طول شرقی و ۳۰

درجه و ۱۶ دقیقه و ۱۹ ثانیه عرض شمالی قرار داشته و در ارتفاع ۱۷۰۰ متری از سطح دریا قرار دارد، فاصله این شهرستان تا مرکز استان یعنی شهر شیراز ۸۰ کیلومتر می‌باشد. این شهرستان از شمال و شمال شرق به شهرستان اقلید، از شرق به بخش درودزن، از غرب و جنوب غربی به شهرستان سپیدان و از جنوب به شهرستان بیضا محدود است. آزاد راه شیراز - اصفهان از این منطقه عبور می‌کند (سازمان برنامه‌ریزی بودجه استان فارس).

شکل (۱). نقشه منطقه مورد مطالعه

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی

نتایج توصیفی درباره ۱۵۰ نفر از افراد مورد مطالعه نشان داد؛ حدود ۸۹/۳ درصد پاسخ‌گویان مرد و حدود ۱۰/۷ درصد زن بوده‌اند همچنین، نتایج نشان داد ۱۰/۷ درصد افراد مورد مطالعه، از نظر سطح تحصیلات بی‌سواد، ۱۹/۳ درصد دارای تحصیلات ابتدایی و ۲۷/۳ درصد دارای تحصیلات راهنمایی و ۳۱/۳ درصد دارای تحصیلات دیپلم و ۷/۴ با مدرک کارشناسی و ۰/۵ دارای سطح تحصیلات کارشناسی ارشد بوده‌اند. نتایج بررسی وضعیت اشتغال بین افراد مورد مطالعه در روستاهای هدف نشان داد که بیشتر افراد پاسخ‌گو به کشاورزی و دامداری مشغول هستند.

جدول (۴). ویژگی‌های فردی و اجتماعی پاسخ‌گویان

ویژگی‌های شخصی	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۸۹/۳
	زن	۱۰/۷
تحصیلات	بی‌سواد	۱۰/۷
	ابتدایی	۱۹/۳

۲۷/۳	۴۱	راهنمایی
۳۱/۳	۴۷	دیپلم
۷/۴	۱۶	کارشناسی
۰/۵	۱	کارشناسی ارشد
۳۰	۴۵	کشاورزی
۳۸	۵۷	دامدار
۴/۷	۷	کارمند
۴	۶	کاسب
۱۰/۷	۱۶	کارگر
۶/۷	۱۰	راننده
۶	۹	خانه‌دار

یافته‌های پژوهش ۱۴۰۳

یافته‌های استنباطی

همان‌طور که نتیجه آزمون فریدمن نشان می‌دهد، بیشترین امتیاز میانگین رتبه‌ای به ترتیب مربوط به وجود رودخانه دائمی کر با میانگین رتبه‌ای ۴/۶۷، وجود چشم‌اندازهای زیبا و منحصر به فرد (محیط‌های آبی، جنگلی و کوهستان) وجود گونه‌های گیاهی و جانوری متنوع با میانگین رتبه‌ای ۴/۶۵ است و محیطی آرام و دلنشین و به دور از سر و صدا برای تمدد اعصاب بخصوص برای شهرنشینان با میانگین ۴/۴۸ و کم‌ترین میانگین برای وجود اراضی کوهستانی و فراهم بودن شرایط کوهنوردی و تفرجی با میانگین ۳/۱۶ می‌باشد. میزان کای اسکوتر ۱۰۲/۶۵۵ و درجه آزادی برابر با ۶ است. و در پایان تفاوت معنادار در سطح روستاها نشان دهنده تفاوت معنادار را در بین گویه‌های مورد بررسی نشان می‌دهد.

جدول (۵). مقایسه مؤلفه‌های موثر بر توسعه گردشگری سد در منطقه مورد مطالعه با استفاده از آزمون فریدمن

متغیر	میانگین رتبه‌ای	کای اسکوتر	df	sig
وجود چشم‌اندازهای زیبا و منحصر به فرد	۴/۶۵			
محیطی آرام و دلنشین و به دور از سر و صدا برای تمدد اعصاب بخصوص برای شهرنشینان	۴/۴۸			
وجود شرایط آب و هوایی مناسب در تمام فصول سال	۴/۲۶	۱۰۲/۶۵۵	۶	۰/۰۰۰
وجود زمین‌های مستعد و حاصلخیز کشاورزی	۴/۱۹			
وجود اراضی کوهستانی و فراهم بودن شرایط کوهنوردی و تفرجی	۳/۱۶			
وجود روستاهای قدیمی و زیبا	۳/۳۴			
وجود رودخانه دائمی کر	۴/۶۷			

یافته‌های پژوهش ۱۴۰۳

به منظور تبیین مقایسه تفاوت میانگین بین دهستان‌های خرم مکان و کامفیروز شمالی از آزمون ناپارامتریک مان‌وایتنی استفاده شد. طبق اطلاعات مندرج در جدول مربوطه به منظور بررسی مقایسه مؤلفه‌های موثر بر گردشگری در روستاهای واقع در دو دهستان از آزمون ناپارامتریک مان‌وایتنی استفاده گردیده است. به‌طوری‌که میانگین رتبه‌ای بدست آمده تفاوت معناداری بین دو گروه مشاهده نشده است و کمابیش همگون هستند.

جدول (۶). مقایسه مؤلفه‌های طبیعی موثر بر توسعه گردشگری سد در بین دو دهستان مورد مطالعه (آزمون مان‌وایتنی)

گویه‌ها			آزمون مان‌وایتنی	
	گروه‌ها	میانگین رتبه	مان وایتنی	Sig
وجود چشم‌اندازهای زیبا و منحصر به فرد	خرم مکان	۷۷/۲۹	۲۱۴۷/۵۰۰	۰/۳۹۰
	کامفیروز	۷۱/۳۲		
محیطی آرام و دلنشین و به دور از سر و صدا برای تمدد اعصاب بخصوص برای شهرنشینان	خرم مکان	۷۸/۱۰	۲۰۸۹/۰۰۰	۰/۲۰۹
	کامفیروز	۶۹/۴۲		
وجود شرایط آب‌وهوایی مناسب در تمام فصول سال	خرم مکان	۷۸/۵۱	۲۰۴۶/۵۰۰	۰/۱۴۹
	کامفیروز	۶۸/۴۸		
وجود زمین‌های مستعد و حاصلخیز کشاورزی	خرم مکان	۷۸/۰۵	۲۰۹۴/۵۰۰	۰/۲۱۲
	کامفیروز	۶۹/۵۴		
وجود اراضی کوهستانی و فراهم بودن شرایط کوهنوردی و تفریحی	خرم مکان	۷۷/۰۹	۲۱۹۶/۰۰۰	۰/۴۳۵
	کامفیروز	۷۱/۸۰		
وجود روستاهای قدیمی و زیبا	خرم مکان	۷۶/۱۹	۲۲۹۰/۵۰۰	۰/۷۲۶
	کامفیروز	۷۳/۹۰		
وجود رودخانه دائمی کر	خرم مکان	۷۴/۴۴	۲۲۵۱/۵۰۰	۰/۵۹۸
	کامفیروز	۷۷/۹۷		

یافته‌های پژوهش ۱۴۰۳

در رابطه با بررسی محدودیت‌ها و چالش‌های اثرگذار بر توسعه گردشگری سد در منطقه مورد مطالعه از آزمون فریدمن استفاده گردید. با توجه به نتایج آزمون بیشترین امتیاز میانگین رتبه‌ای به ترتیب مربوط به ضعف کمی و کیفی خدمات تسهیلات پذیرایی (رستوران، قهوه خانه و...) با میانگین رتبه‌ای ۴/۲۰، عدم سرمایه‌گذاری دولت با میانگین ۴/۰۹ مهم‌ترین نقاط ضعف در منطقه مورد مطالعه می‌باشد. میزان کای‌اسکوئر ۱۳۵/۳۸۹ و درجه آزادی برابر با ۵ است. در پایان تفاوت معنادار در سطح روستاها نشان دهنده صددرصد تفاوت معنادار را در بین گویه‌های مورد بررسی نشان می‌دهد.

جدول (۷). مقایسه موانع و محدودیت‌های موثر بر توسعه گردشگری سد در منطقه مورد مطالعه با استفاده از آزمون فریدمن

متغیر	میانگین رتبه‌ای	کای‌اسکوئر	df	sig
عدم سرمایه‌گذاری دولت	۴/۰۹	۱۳۵/۳۸۹	۵	۰/۰۰۰
مشارکت ندادن مردم در طرح گردشگری برای رونق گردشگری منطقه	۲/۴۴			
عدم وجود اقامتگاه‌های عمومی (هتل، متل و مهمانسرا)	۳/۶۹			
ضعف کمی و کیفی خدمات تسهیلات پذیرایی (رستوران، قهوه خانه و...)	۴/۲۰			
عدم توسعه ره آوردهای گردشگری به منظور جلب انواع بازارهای بالقوه	۳/۰۱			
عدم آشنایی مردم با مزایا و فواید پذیرش گردشگر و توسعه گردشگری	۳/۵۷			

به منظور تبیین مقایسه تفاوت میانگین بین دهستان‌های خرم مکان و کامفیروز شمالی آزمون ناپارامتریک مان-وایتنی به کار برده شد. طبق اطلاعات مندرج در جدول مربوطه به منظور بررسی مقایسه مولفه‌های طبیعی موثر بر گردشگری در روستاهای واقع در دو دهستان از آزمون ناپارامتریک مان-وایتنی استفاده گردیده است. با توجه به نتایج آزمون فقط بین متغیر عدم آشنایی مردم با مزایا و فواید پذیرش گردشگر و توسعه گردشگری به میزان ۰/۰۰۵ تفاوت معنادار بین دو گروه وجود دارد. اما در دیگر متغیرهای به کار برده شده تفاوت معناداری بین دو گروه مشاهده نشده است.

جدول (۸). مقایسه موانع و محدودیت‌های موثر بر توسعه گردشگری سد در بین دو دهستان مورد مطالعه با استفاده از آزمون من-وایتنی

آزمون مان-وایتنی			گروه‌ها	
Sig	مان وایتنی	میانگین رتبه	گروه‌ها	
۰/۱۲۵	۲۰۲۴/۰۰۰	۷۲/۲۸	خرم مکان	عدم سرمایه‌گذاری دولت
		۸۳/۰۲	کامفیروز	
۰/۳۱۰	۲۱۳۵/۰۰۰	۷۳/۳۳	خرم مکان	مشارکت ندادن مردم در طرح گردشگری برای رونق گردشگری منطقه
		۸۰/۵۶	کامفیروز	
۰/۷۷۷	۲۲۹۹/۵۰۰	۷۶/۱۰	خرم مکان	عدم وجود اقامتگاه‌های عمومی (هتل، متل و مهمانسرا)
		۷۴/۱۰	کامفیروز	
۰/۷۳۱	۲۲۸۹/۰۰۰	۷۴/۸۰	خرم مکان	ضعف کمی و کیفی خدمات تسهیلات پذیرایی (رستوران، قهوه‌خانه و ..)
		۷۷/۱۳	کامفیروز	
۰/۳۰۶	۲۱۴۷/۰۰۰	۷۳/۴۵	خرم مکان	عدم توسعه ره‌آورد‌های گردشگری به منظور جلب انواع بازارهای بالقوه
		۸۰/۲۹	کامفیروز	
۰/۰۰۵	۱۸۷۴/۵۰۰	۷۰/۸۵	خرم مکان	عدم آشنایی مردم با مزایا و فواید پذیرش گردشگر و توسعه گردشگری
		۸۶/۳۴	کامفیروز	

یافته‌های پژوهش ۱۴۰۳

برای مقایسه میزان تفاوت میانگین اثرگذاری اقتصادی گردشگری سد از دیدگاه ساکنین روستاهای حوزه سد درودزن مورد مطالعه از آزمون کروسکال-والیس استفاده گردید. براساس نتایج حاصله روستاهای خواج‌ای، آب‌باد، لیرمنجان و قلعه‌چغا به ترتیب در رتبه‌های اول تا چهارم رتبه‌بندی قرار دارند. به طوری که بیشترین تاثیر گردشگری سد بر روستای خواج‌ای بوده و توانسته بر توسعه اقتصادی روستا موثر باشد. در همه‌ی گویه‌های ارائه شده تفاوت معناداری مشاهده می‌شود. اما در رابطه با تنوع مشاغل تفاوت میانگین بین دو گروه آنقدر زیاد نیست که بتوان نتیجه آزمون را برای این متغیر تایید کرد.

جدول (۹). مقایسه میانگین اثرگذاری گردشگری سد بر توسعه اقتصادی روستاهای مورد مطالعه

sig	df	کروسکال والیس	میانگین رتبه‌ای									مؤلفه‌های اقتصادی
			لیرمنجان	خواجه	قلعه نو	پالنگری	حسین آباد	آب‌باد	بادامک	قلعه چغا	خرم مکان	
۰/۰۰۰	۸	۲۲/۹۵۵	۷۲/۱۸	۱۰۲/۹۴	۵۶/۷۵	۸۴/۸۳	۶۵/۸۵	۹۱/۱۴	۶۷/۵۰	۵۹/۳۳	۶۸/۳۴	مشارکت زنان روستا در فعالیت‌های اقتصادی
۰/۰۰۰	۸	۲۶/۶۵۹	۷۸/۱۱	۱۰۶/۷۱	۴۶/۶۰	۶۴/۸۰	۷۳/۸۵	۸۹/۲۰	۴۷/۰۰	۸۰/۵۳	۶۴/۷۴	بویژه صنایع دستی سرمایه‌گذاری افراد غیر بومی در روستا
۰/۲۳۴	۸	۱۰/۴۶۴	۷۷/۱۶	۹۹/۱۸	۶۸/۶۵	۶۷/۱۷	۷۱/۹۰	۸۰/۹۵	۵۵/۸۰	۷۶/۵۸	۶۹/۶۶	تنوع مشاغل در روستا
۰/۰۰۵	۸	۱۵/۷۷۳	۷۶/۰۵	۸۹/۶۸	۶۳/۴۰	۵۷/۶۷	۸۱/۰۹	۸۸/۷۹	۷۶/۸۰	۸۳/۴۷	۵۳/۸۷	افزایش درآمد اهالی روستا
۰/۰۰۰	۸	۳۴/۹۹۷	۸۹/۲۷	۱۰۱/۷۱	۴۹/۵۰	۷۰/۷۳	۵۲/۲۵	۹۰/۰۵	۷۵/۱۰	۸۷/۸۹	۵۱/۹۵	افزایش فرصت‌های شغلی جوانان در بخش گردشگری
۰/۰۰۰	۸	۲۷/۵۸۳	۸۳/۲۷	۱۰۴/۰۳	۷۸/۸۰	۵۶/۸۷	۵۰/۳۰	۹۰/۵۵	۶۰/۱۵	۸۲/۴۴	۶۶/۹۲	کاهش نرخ بیکاری فصلی و دایمی

یافته‌های پژوهش ۱۴۰۳

نتیجه‌گیری

بررسی سوابق اجرایی طرح‌ها و پروژه‌های بزرگ عمرانی در کشور ایران نشان می‌دهد که در برنامه‌ریزی‌های گذشته، همانند بسیاری از کشورهای در حال توسعه، اهمیت و ارزش‌های منابع طبیعی و محیط‌زیست از دیدگاه تصمیم‌گیران پنهان بوده است. بررسی ارزش‌گذاری منافع که از احداث سدها و طرح‌های توسعه‌ای حاصل می‌شود، فرصتی را برای تصمیم‌گیران فراهم می‌کند که ضمن رسیدن به اهداف توسعه مورد نظر بتوانند ارزش منافع حاصل از طرح‌های توسعه اعم از مثبت و منفی را به موقع پیش‌بینی و با ارایه یک برنامه مدیریتی مناسب نسبت به استفاده بهینه از این منافع اقدام نمایند. در این راستا، ارزش‌گذاری اقتصادی به عنوان ابزار مدیریتی مؤثری جهت تصمیم‌گیری در زمینه برنامه‌ریزی طرح‌های توسعه‌ای مورد استفاده مدیران محیط‌زیست قرار می‌گیرد که غیر از درآمدهای واقعی مانند آب و برق، منافع دیگری را نیز در نظر بگیرند. یکی از این منافع، ارزش تفرجی منطقه‌ای است که سد و دریاچه حاصل از احداث سد در آن منطقه قرار گرفته است (صیادی و همکاران، ۱۳۹۴: ۹۸). در این راستا پژوهش حاضر به تحلیل نقش گردشگری سد درودزن در توسعه پایدار روستایی شهرستان کامفیروز: بررسی عوامل موثر و چالش‌های پیش‌رو پرداخته است. تبیین نقاط قوت و ضعف توسعه گردشگری سد در روستاهای مورد مطالعه با آزمون فریدمن حاکی از وجود رابطه معنی‌داری در سطح ۹۹٪ بین مؤلفه‌های نام برده شده در ناحیه‌ی مورد مطالعه بوده است. رودخانه دائمی کر با میانگین رتبه‌ای (۴/۶۷)، پوشش گیاهی متنوع، حیات‌وحش غنی و محیطی آرام و دل‌انگیز (۴/۴۸)، از مهم‌ترین عوامل جاذب گردشگران به این منطقه هستند. اما در کنار این مواهب طبیعی، چالش‌هایی همچون کمبود زیرساخت‌های رفاهی و خدماتی (۴/۲۰) و عدم سرمایه‌گذاری دولتی (۴/۰۹) باعث شده‌اند که این ظرفیت عظیم به شکوفایی مطلوب نرسد. برای مقایسه میزان تفاوت میانگین اثرگذاری اقتصادی گردشگری سد از دیدگاه ساکنین روستاهای مورد مطالعه حوزه سد درودزن از آزمون کروسکال والیس استفاده گردید. براساس نتایج حاصله روستاهای خواجه‌ای، آب‌باد، لیرمنجان و قلعه-

چغا به ترتیب در رتبه‌های اول تا چهارم رتبه‌بندی قرار گرفتند. به طوری که بیشترین تاثیر گردشگری سد بر روستای خواجه‌ای بوده و توانسته بر توسعه اقتصادی روستا موثر باشد. با توجه به رشد جمعیت منطقه در سال‌های اخیر و کمبود ظرفیت در سایر بخش‌های فعالیت‌های اقتصادی ارزیابی و توسعه صنعت گردشگری در این منطقه نگاه ویژه‌ای را می‌طلبد و لازم است ارزیابی و برنامه‌ریزی جامع به ویژه برای ارائه خدمات و امکانات رفاهی و توریستی در منطقه متناسب با ظرفیت‌ها و جایگاه هر روستا با توجه به جاذبه‌های گردشگری آن صورت پذیرد. همچنین نتایج تحقیق با نتایج پژوهش عزمی و پرندآور (۱۴۰۱)، صادقی و موسوی‌فرد (۱۳۹۹)، اکبرزاده و همکاران (۱۳۹۷)، فیروزی و همکاران (۱۳۹۲)، Annisa (2020)، Sardinha & Ross (2019) و Student (2017) مطابقت دارد.

در پایان با توجه به مطالعه انجام شده پیشنهادات زیر ارائه می‌گردد:

- ❖ ارائه خدمات به گردشگران در تمام فصول سال با ایجاد و بهبود زیرساخت‌های گردشگری
- ❖ تقویت مشارکت بخش خصوصی و شهروندان در جهت رشد بخش‌های مختلف گردشگری روستایی
- ❖ حفاظت از سرمایه‌های طبیعی از قبیل مناظر روستایی، مزارع و جنگل‌ها و جلوگیری از آسیب‌پذیری و آلودگی منابع آب دریاچه سد
- ❖ حمایت از صنایع دستی و سنتی روستاهای حاشیه سد در جهت تنوع بخشی فعالیت‌های اقتصادی این مناطق
- ❖ توجه به توسعه کشت مکانیزه و ارگانیک در این منطقه در جهت کاهش آلودگی آب رودخانه کر، تنگ شول و تنگ بستانک

منابع

- اسماعیلی مهباری، مصطفی؛ نورمندی‌پور، وحید؛ بیشمی، بهار (۱۴۰۳). بررسی تکامل گردشگری روستایی: مرور نظام‌مند و شناسایی روندهای کنونی و آینده. مجله پژوهش‌های روستایی، ۱۵(۴)، ۳۷-۵۰.
- اکبرزاده، پیمان؛ کابلی، سیدحسن؛ نجارزاده، محمد. (۱۳۹۷). اثرات طرح‌های توسعه منطقه‌ای بر گردشگری روستایی (مطالعه موردی: سد سیازاخ در شهرستان دیواندره). فصلنامه جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)، ۸(۴)، ۲۳۵-۲۲۱.
- اکبری‌ان رونی‌زی، سعیدرضا. (۱۳۹۵). سنجش پایداری گردشگری در روستاهای هدف گردشگری مطالعه موردی: شهرستان سپیدان. پژوهش‌های روستایی، ۱(۷)، ۱۹۳-۱۶۷.
- الهیاری، فیض‌اله؛ افتخاری، عبدالرضا؛ پورطاهری، مهدی. (۱۳۹۱). ارزیابی ظرفیت‌های گردشگری مناطق نمونه روستایی مطالعه موردی مناطق نمونه سد درودزن و بهشت گمشده بخش کامفیروز شهرستان مرودشت، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران.
- برنا، حسن؛ صحرایی‌نژاد، نسیم. (۱۴۰۳). مکانیابی و ساماندهی منظرپیرامون سد لتیان تهران با رویکرد گردشگری پایدار. پدافند غیرعامل، ۱۵(۲)، ۱۱۱-۱۰۱.

حیبی کوشکوهی، حسن؛ منشی زاده، رحمت اله؛ رضویان، محمد تقی. (۱۴۰۰). بررسی وضعیت گردشگری روستایی و نقش آن در توسعه روستایی. مطالعه موردی: روستاهای شهرستان های املش و رودسر، مجله آمایش جغرافیایی فضا، ۱۱(۳۹)، ۲۳۹-۲۶۰.

راستای، عبدالقادر؛ هادیانی، زهره؛ طیب نیا، سید هادی. (۱۴۰۰). تحلیل اثرات گردشگری بر جامعه میزبان نواحی روستایی (مورد مطالعه: روستایتمیندر شهرستان میرجاوه). روستا و توسعه پایدار فضا، ۲(۴)، ۷۸-۵۷.

رحیمی، داریوش؛ رنجبردستانی، محمود. (۱۳۹۱). تحلیلی بر شناخت توانمندی ها برنامه ریزی راهبردی توسعه گردشگری در سد کارون ۴ (با استفاده از مدل SWOT). فصلنامه برنامه ریزی منطقه ای، ۷(۲)، ۹۳-۱۰۸.

سالاری پور، علی اکبر؛ عزیززاده جورکویه، فرنگیس؛ فریدی فشتمی، عالییه؛ یوسفی ماتک، حمیدرضا. (۱۴۰۱). شناسایی ظرفیت های توسعه کسب و کارهای خلاق روستایی از طریق گردشگری کشاورزی. گردشگری و اوقات فراغت، ۷(۱۳)، ۳۶-۲۱.

شفیعی رودپشتی، میثم؛ رضایی، مهلا؛ رشیدنیا، فاطمه. (۱۴۰۲). شناسایی چالش های گردشگری مناطق روستایی در دوره همه گیری کرونا، با رویکرد آمایش سرزمین (مطالعه موردی: روستایسولقان). آمایش سرزمین، ۱۵(۲)، ۳۰۶-۲۹۳.

صادقی، حجت الله؛ موسوی فرد، پرتوسادات. (۱۳۹۹). نقش سدها در توسعه پایدار گردشگری روستایی (مورد مطالعه: روستاهای بالادست سد کارون سه در شهرستان ایذه). روستا و توسعه پایدار فضا، ۱(۱)، ۸۵-۹۸.

صیادی، فاطمه؛ مقدسی، رضا؛ رفیعی، حامد. (۱۳۹۴). تعیین روش بهینه در برآورد ارزش اقتصادی رضایت از محیط زیست منطقه گردشگری سد طالقان. پژوهش های محیط زیست، ۶(۱۱)، ۹۷-۱۰۸.

عزمی، آئیز؛ پرندآور، آرزو. (۱۴۰۱). امکان سنجی احداث مجتمع گردشگری با تأکید بر توسعه کارآفرینی درحوضه سد شیان شهرستان اسلام آباد غرب. آموزش و مدیریت کارآفرینی، ۱(۱)، ۳۵-۵۲.

فیروزی، محمدعلی؛ گودرزی، مجید؛ زارعی، رضا؛ اکبری، عبدالمطلب. (۱۳۹۲). ارزیابی توان اکولوژیک منطقه نمونه گردشگری سد شهید عباسپور با تأکید بر توسعه پایدار گردشگری. نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، ۱۳(۲۸)، ۱۵۳-۱۷۶.

قنبری، سیروس؛ قاسمی، مریم؛ پورجوپاری. (۱۳۹۲). بررسی اثرات گردشگری بر توسعه روستایی ازدیدگاه جامعه میزبان مطالعه موردی: بخش ماهان شهرستان کرمان. مجله آمایش جغرافیایی فضا، ۳(۹)، ۱۹-۴۴.

کاظمیه، فاطمه؛ کوهستانی، حسین؛ وظیفه، امیرعلی. (۱۴۰۲). تدوین سناریوهای توسعه گردشگری روستایی در شهرستان هریس. علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران، ۹(۲)، ۱۳۸-۱۲۵.

کریم زاده، حسین؛ ولائی، محمد. (۱۴۰۰). تحلیل نقش توسعه گردشگری در رونق کسب و کارهای خرد روستایی مطالعه موردی: دهستان باروق، شهرستان میاندوآب. گردشگری و توسعه، ۱۰(۳)، ۱۴۷-۱۶۶.

مرادی، نصرت؛ خوش نظر، مامند؛ آریانپور، آزاد؛ صتفری نامیوندی، مهدی. (۱۳۹۳). مکانیابی دهکده گردشگری در ساحل سد مهاباد با بهره گیری از تکنیک AHP، GIS و SWOT. مجله پژوهش و برنامه ریزی روستایی، ۳(۷)، ۳۸-۲۵.

Annisa, Istiqomah Arum (2021), Analysis of the potential and development of the GONDang Dam Tourism object and the economic impact on the Surrounding Community. Journal of Geography Science and Education, 2.2: 48-53.

- Biswas, Shomini. (2017). Pro-Poor Tourism at Maithon Dam Site: Harnessing Tourism Effectively for Economic Development and Augmentation of Local Livelihoods, *International Journal of Humanities & Social Science Studies*. 1-19.
- DIAS-SARDINHA, Idalina; ROSS, David (2019). Perceived impact of the Alqueva dam on regional tourism development. *Tourism Planning & Development*, 12.3: 362-375.
- Kiper, T., & Özdemir, G. (2012). Tourism planning in rural areas and organization possibilities. In *Landscape Planning*. Intechopen.
- lin, H.-H.; Ting, K.-C.; Huang, J.-M.; Chen, I.-S.; Hsu, C.-H. (2022). Influence of Rural Development of River Tourism Resources on Physical and Mental Health and Consumption Willingness in the Context of COVID-19. *Water*, 14, 1-22.
- Phongkraphan, N., Jianchatchawanwong, S., Suttikan, M., Kaewlek, S., Sinthavee, J., Srimaca, P., & Kasor, S. (2024). Innovation in Conservation Tourism Management, Community Groups Talo Makon Dam at Ban Bike, Yala, Thailand. *Asian Administration & Management Review*, 7(1).
- Randelli, F., & Martellozzo, F. (2019). "Is rural tourism-induced built-up growth a threat for the sustainability of rural areas? The case study of Tuscany". *Land Use Policy*. 86, 387-398.